

Forstår din jagthund dig?

Af **Flemming Østergaard**. Artiklerien har været bragt i i det norske tidsskrift, Jeger hund & våpen

For mange jagthundeejere lykkes opdragelsen slet ikke, og de sender den bort til en dyr hundeskole. Problemet er ofte at de ikke kan få forklaret hunden hvad det er den skal gøre. Arbejder med en lille hvalp er kropssproget meget afgørende. Det skal være i overensstemmelse med handling og stemmeføring.

Jeg har trænet og trænet i dæk, men hunden preller stadig. Jeg har deltaget i apportkursus, men den vil stadig ikke aflevere ordentligt. Hvalpen vil ikke komme, når jeg kalder. Hvad skal jeg gøre? Jo, spørgsmålene er mange, og hundeejerne er meget frustrerede når dressuren ikke lykkes, og hunden ikke reagerer som det står beskrevet i en eller anden udmærket

bog. Men i grunden er det ikke så sært at dressuren ikke lykkes, hvis årsagen er at hunden slet ikke forstår hvad det er, man vil have den til at gøre.

Der er ganske enkelt ingen mening i at forlange noget af en hund som den ikke har forstået betydningen af. Den må præcis kende opgaven. Derfor er det altafgørende at din jagthund forstår dig.

Mennesket er begrænsningen

Mange har sikkert læst Johan B. Steens udmærkede bog *Fuglehunden Mix*. Bogen er naturligvis fiktion i den forstand at hunden ikke kan meddele sig på den måde, men ingen skal bilde mig ind at de ikke efter læsning af bogen har fået noget at tænke over.

Jeg har i mange år tænkt meget over årsagerne til hvorfor dresser ikke lykkes. Hvorfor kan han ikke få hold på den hund?

Hvorfor kan jeg ikke vende min hund af med den eller den uvane, eller hvorfor er min dressur lykkedes til fuldkommenhed med lige netop den hund? Jeg er efterhånden kommet til den overbevisning at den største hindring for at dressuren lykkes er dressøren selv. Han eller hun er ganske enkelt ikke i stand til at forklare hunden, hvad det er man vil have den til at gøre. Signalerne er modstridende, og hunden gør ikke som man forventer, eller den bliver frustreret og laver direkte overspringshandling.

Da hunden kun i begrænset omfang forstår menneskesprog, drejer det sig altså om at mennesket lærer at tale hundesprog og kommunikere præcist med den. Løsningen ligger altså i nøje at gennemtænke, hvad er det jeg vil have hunden til at gøre, og hvordan forklarer jeg den det?

Et flokdyr

Hunde er flokdyr og sammen med ulven måske et af denne klodes mest sociale væsener. Flokken er hele grundlaget for individets eksistens, det "opflaskes" den med lige fra lille af. I flokken har hvert medlem sin plads, og de enkelte individer understreger hele tiden deres indbyrdes rangorden. Øverst i hierarkiet er floklederen, flokkens vigtigste medlem. Det er lederen som styrer og passer på flokken, og det er lederen som styrer jagerne der skaffer flokken mad. Derfor vil en hund leve i en flok hvor der er

en leder, og vil mennesket ikke være leder så vil hunden selv være det.

Motivation

I hundepsykologien taler vi om forskellige former for motivation. Naturlig motivation er lystbetonede aktiviteter som hunden gerne vil gøre af egen drift som f. eks, at jage. Apportering – at bringe byttet til floklederen – er også et udslag af naturlig motivation.

Kunstig motivation er det vi bibringer hunden gennem opdragelsen. Vi lærer den at synes om at udføre opgaver, som egentlig strider mod dens lyst og natur, og det er dette som der er mest af. Endelig er der udenomsmotivation, som er alt det der kan aflede hundens opmærksomhed fra den stillede opgave, børn, andre hunde, hårvildt, får o. s. v. Udenomsmotivation kan vi tilsætte i opdragelsen for at lære hunden at ignorere det. Tænk hvilke konsekvenser det ville få, hvis en blindførerhund ikke ignorere alle former for udenomsmotivation, selv en løbsk tæve.

Under alle omstændigheder gælder det om at give hunden lyst til at udføre de stillede opgaver for sit menneske, den kloge flokleder, og koncentrere sig helt om opgaven og ikke lade sig aflede af hvad der sker omkring den. Det kan kun gøres hvis man kan kommunikere med hunden og forklare den helt præcist hvad det man vil have den til at gøre.

På naturens præmisser

Når vi skal opdrage hunde er det godt at på hvordan naturen gør det, for det må jo alt andet lige være den rigtige måde. Det må være den måde vi skal kommunikere med vor firbenede jagtkammerat på. Når jeg ser på naturens egne jægere, rovdyrene, er der to forhold som slår mig når det gælder jagtopdragelsen. Det ene er at uhensigtsmæssig adfærd hos ungerne i forhold til flokkens

måde at jage på øjeblikkeligt vil blive korri-
geret. Det andet er at ingen rovdyr lærer
jagt gennem tvang men udelukkende gen-
nem leg og motivation.

Måske er det her vi mennesker har vore
største begrænsninger i forhold til hunden.
Vi tror vi kan knokle os gennem oplærin-
gen. Vi tror at hundehvalpe har det som
små børn. De må godt lave lidt ulykker, for
vi opdrager dem når de bedre kan forstå
det. Vi tror også at hundene har det som
menneskenes unger at de vil rette sig efter
os hvis vi blot råber tilstrækkeligt højt.

Problem 1: En lydige hvalp - kom!

Det problem som behandles i denne første
artikel er hvordan man får en lydige hvalp.
Mange hundeejere har det problem at de
ikke kan kalde hvalpen til sig, og kan man
ikke det, er man godt i gang med at skabe
sig en hund som gør hvad det passer den.
Den gør det den har lyst til, og kun når en
har lyst til det.

Vi hører sammen

Hvis vi ser os om i naturen er specielt flok-
dyrs unger meget stærkt knyttet sammen,
og det enkelte medlem i en ulveflok kunne
aldrig drømme om at forlade flokken. Det
kan ske at flokken udstøder eller dræber et
individ som ikke vil samarbejde på flok-
kens præmisser, men et flokmedlem forla-
der aldrig flokken frivilligt.

Jeg tror denne viden er god at have i bagho-
vedet når man skal opdrage en hundehvalp.
Skulle det ske at hunden på et eller andet
tidspunkt løber bort, må man uvægerligt
stille sig selv spørgsmålet, *hvorfor?*

Vi jagtede engang for nogle år siden over
store hedearealer. Vi var vel fem jægere, og
det var hovedsageligt agerhøns det gjaldt.
To af os skulle levere det mest nødvendige
nemlig hundene i form af hver sin setter. Vi
havde vel jagtet en times tid og fået en fire-

fem fugle på tasken, da en af de ældste i det
lille selskab slog følge med mig og begynd-
te at snakke om hundene. Pludselig sagde
han: - Jeg kan se, du behandler din hund
helt anderledes end M. Jeg kiggede på, ham
vendte svaret en omgang i munden og sag-
de: - Jeg prøver blot at lære mine hunde at
det dejligste sted i verden er her hos mig
hvis de ikke kan få lov til at jage.

Derfor skal en lille hvalp have tryghed,
masser af tryghed og kærlighed, og jeg for-
sømmer aldrig en mulighed for at snakke
med hvalpen, kæle med den, lege med den
eller tage den og bære rundt på den. *Vi hør-
er sammen.* Det er en meget vigtig grund-
regel.

Min gamle læremester West Jensen, som er
kendt af mange ældre jægere og hund-
sportsfolk på fjeldet, lærte mig i sin tid, at
man ikke behøver at lære en hund ret meget
blot den virkelig kan det, man vælger at
lære den. Det er en anden af mine grundpil-
ler i opdragelsen, og en af de ting, jeg lærer
min hvalp lige fra den første dag, er at re-
spektere mig som sin flokleder. Jeg vil have
en lydige hund. Når jeg kalder på den, skal
den komme, og når jeg fortæller den at der
er noget jeg ikke vil have den gøre, skal den
respekttere det. Siden hen forsømmer jeg
heller aldrig en eneste mulighed for at un-
derstrege det. Med andre ord, så fortsætter
jeg der hvor tæven slap.

Jeg tror, mange gør den fejl at de adskiller
det almindelige samvær og opdragelse. Nu
skal der hygges, og nu skal der dresseres.
For mig er al samvær opdragelse. Jeg skil-
ler det ikke ad, for det gør naturen heller
ikke. Hvalpen kan heller ikke finde ud af at
skille tingene ad. Den forstår ikke menne-
skets snørklede tankegang.

I en ulveflok er det jo netop gennem den
daglige omgang flokmedlemmerne imellem
at rangordenen holdes og understreges, og
netop fordi det hele tiden understreges,
undgår man problemerne. Ingen er på noget

Ned på hug

En anden af mind grundprincipper er, at jeg næsten aldrig bruger rem i min dressur. For det første mener jeg, det er en dum hund, der ikke ved, hvornår den har rem på, og hvornår den ikke har det. For det andet findes der ingen hunderemme i naturen, så jeg nøjes stort set med at lære mine hunde, at remmen er noget vi bruger, når vi skal flytte os fra det ene sted til det andet, eller sagt på en anden måde. Remmen er nøglen til oplevelse. Derfor har jeg aldrig problemer med at få rem på hunden eller at koble den. På en måde bliver remmen en behagelig oplevelse for hunden.

Når den lille hvalp ikke vil komme skyldes det meget ofte at den slet ikke forstår det sprog dens menneske taler. Jægeren står stor og mægtig henne i haven og kalder på hvalpen med fin lys stemme. På hundesprog betyder høj kroppsstilling vrede og aggressivitet. Til denne kroppsstilling og dominerende holdning hører knurren og dyb stemme. Hvalpen kan ikke fatte divergensen mellem venlig stemmeføring og uvenlig kropsholdning. Den bliver utryg og forsøger måske at løbe sin vej.

Første gang jeg havde lejlighed til at demonstrere denne teori i praksis, ligger mange år tilbage. Et familiemedlem var kommet for at vise mig sin nye ruhårshvalp. Jeg boede den gang sådan at man for at komme om i haven skulle gennem en ret mørk garage. Vi gik gennem garagen, og da hvalpen ikke fulgte med, kaldte den nybagte hundeejer på den, men uden resultat. Lige meget hvor meget han lokkede, blev hunden i indkørslen. - Nu skal jeg få den til at komme, sagde jeg og satte mig på hug, klappede lidt på fliserne og kalde blidt på den lille hvalp. Forbløffelsen var stor hos manden da hvalpen kom stormende i arme på mig, og han ville naturligvis have en forklaring.

For mig såre enkel, og jeg forklarede ham

at når han ikke kunne kalde hvalpen til sig, var det fordi hvalpen slet ikke kendte omgivelserne og kun kunne se omridset af sin herre, stor og mægtig, for enden af garagen. Vred mand med venlig stemme er bare for meget for en 10 ugers ruhårshvalp.

Løsningen på problemet er altså at man sætter sig på hug og siger hvalpens navn blidt og roligt. Man kan yderligere klappe lidt i græsset. Det er hundesignalet til leg og er ekstremt venligt kropssprog. Når hvalpen kommer susende, og det gør den i 99 ud af 100 tilfælde, skal den have ros og kærlighed. Det er der den hører til, og den skal være glad ved at komme. Gennem gentagelser varer det ofte under en dag at lære hvalpen at komme når man kalder på den. Har man problemer, kan man lægge en snor på hvalpen (et af de få tilfælde hvor jeg kan finde på at bruge en snor). Samtidig med at man giver et overraskende ryk snoren, kalder man på hvalpen. Nu kommer den med garanti stormende, og så skal der kæles og nusses. Øvelsen gentages nogle gange, og så ved hvalpen hvad det er man vil have den til. Den forstår opgaven.

Skulle det siden hen ske, at den overhører kommandoen, er man i tre tigerspring over den, griber den i nakken, og knurrer (hundesprog). Så går man nogle skridt bort, sætter sig på hug, kalder på den og roser og klapper og kæler for den, når den kommer. Kort og godt. Vil man kommunikere med en lille hvalp og gøre den lydig, så skal den være tryk. Det bliver den kun hvis der er overensstemmelse mellem stemmeføring og kropssprog.

Problem 2: Hunden er vanskelig at have inde

Hunden giver problemer i hjemmet. Det har mange oplevet og opringninger om hundeproblemer handler meget ofte om dette. – Hvad skal jeg gøre. Jeg har en vældig god

hund, men når den er alene hjemme eller vi ikke lige holder øje med den kaster den sig over sko, aviser eller andet den kan få fat i. Den kan også finde på at kradse på dørene, så den er næsten ikke til at have inde.

Tror alt er godt

Når hundeejere har den slags problemer skyldes det meget ofte at det er gået galt allerede i starten. Den første fejl er at menneskene betragter en lille hundehvalp på 8-10 uger som en baby, og det er den ikke. En hvalp på 10 uger er nærmere at betegne som et barn i børnehaveklasse. Den kan alt selv løbe, spise, følge spor og meget andet. Og endnu vigtigere, den kan også lære, og derfor er den klar til at komme skole. Børnehaven har den nemlig overstået, det sørgede tæven for.

Når mennesket opfatter hvalpen som et lille barn, synes de alt hvad den laver, er sjovt. – Nej se lille bikkja. Den morer sig rigtigt med at løbe rundt med fars tøfler, men vent. Når du bliver stor skal vi nok lære dig at det går ikke.

Desværre forstår hunden ikke ord, den opfatter kun tonefaldet og da det er venligt, tænker hvalpen at far er meget fornøjet, at det fint den løber rundt med tøflerne, så det kan man godt fortsætte med.

Nu kan det ske når hvalpen er blevet lidt større at den en dag forgriber sig på noget mere værdifuldt som f. eks. et par nye handsker i gedeskind til flere hundrede kroner. – Kan du komme med handsken råber far og løber hen mod hunden.. – Nej hvor morsomt, tænker den. – Far vil lege. Og så går den vilde jagt rundt i hele stuen. Grundlaget til en problemhund er lagt.

Får far endelig fat i handsken, prøver han måske at rykke den fra hvalpen, og de trækker nu i hver sin ende som to rævehvalpe der slås om en rypevinge. Det er virkelig morsomt synes hvalpen, og den fine handsker bliver aldrig til handsker mere. Men

hunden er ikke klar over at den gør noget forkert.

Der er også de mennesker som opdrager hunden lige som de opdrager børnene. Far er kommet lidt sent hjem fra arbejde, og der skal spises, men far mener han godt kan læse avisen samtidig. Lille Blob på halvandet år har ikke set far hele dagen, så han vil i kontakt. Han tager skeen og slår den ned i maden, så den ryger over på fars avis, og der er gevinst med det samme. – Kan du sidde pænt, kommer det vredt fra far, som igen gemmer sig bag avisen. Blob har kontakt godt nok negativ, men han forsøger igen med skeen og maden. Samme situation gentager sig, blot er far mere vred end før. Da Blob forsøger tredje gang, eksploderer far. Han råber og skriger og hovedet antager en blåviolet farve, og så ved Blob at det er bedst at sidde pænt af hensyn til fars blodtryk. Men far er sur den næste time. På samme måde er det med hunden. Far er stresset og hunden forsøger at gøre opmærksom på at den er i huset. Den snupper avisen og galopperer rundt om sofaborde. – King kom med avisen! Råber far. Hej det var fint, han lagde mærke til mig, så vi tager en tur mere. Råbet lyder nu endnu højere, dog uden effekt. Først da fars hoved antager en blåviolette farve ved King af hensyn til blodtrykket, at det er bedst at aflevere avisen, men han forstår ikke hvorfor far er så sur den næste time.

I hundeverdenen er der kontant afregning med det samme, men ingen bærer nag bagefter.

Ikke alene

Når hvalpen skal lære at være inde, skal den forstå at huset er menneskets territorium, og det skal respekteres. Det gøres bedst ved kun at tage den ind, når man har tid til at beskæftige sig med hunden og holde øje med den. Resten af dagen kan den fint være i hundegården. På den måde vil den ikke

komme til at opfatte huset som sit domæne. Den kan også lige fra første dag af lære at en skal opholde sig på et bestemt sted i en kasse, en kurv eller på et bestemt tæppe. På den måde vil den hurtigt opfatte kassen eller tæppet som sit område, og den vil føle tryghed ved at opholde sig der.

Man kan også vente lidt med at tage hvalpen ind, til den har fået lidt opdragelse i livet og har lært at respektere mor og far som ledere. Det vil da være meget nemmere at lære hunden at ligge roligt i kassen.

Man skal også give sig tid til at tale med hunden. Hunden har brug for kontakt, og den vil gerne snakke, men mangler blot ordene. Man bør sætte sig og snakke med hunden mange gange om dagen medens man stryger den over nakken, klør den bag øret og så videre. Man kan gå hen og snakke med den når den er i sin kasse, eller man kan kalde den til sig og snakke med den. Det giver mulighed for at bede den gå at lægge sig på sin plads, når "samtalen" er færdig.

Hunden kommer til at føle tryghed, selvfølgelig under forudsætning af at man taler roligt og dæmpet til den, og den, og den vil synes man er en meget klog og god flokleder.

Hvis hvalpen forgriber sig på sko, strømper, aviser m.m. skal den naturligvis irettesættes, og her skal man tænke som en hund. Man gør sig meget stor medens man med stive, langsomme skridt nærmer sig bikkja og kigger den lige i øjnene. Man knurrer eller taler roligt med dyb stemme. Når man når hen til hvalpen griber man den i nakken med et fast greb, tager skoen fra den og rusker den en enkelt gang medens man skælder ud. Er hvalpen uden for kassen bringes den tilbage til denne.

Efter et stykke tid kan man gå tilbage til hvalpen, sætte sig og klappe den en enkelt gang. Den er tilgivet. På den måde vil hvalpen aldrig være i tvivl om hvad der var

forkert, og hvad der var rigtigt.

Lederskab

Hvis skaden er sket, unoderne er begyndt, da må man gribe sagerne lidt anderledes an. Hvalpen skal forstå at den har forgrebet sig på noget som tilhører floklederen, og det gør man ikke ustraffet i en ulveflok, men først skal den vise sin respekt for lederen. Til at skabe denne respekt kan man anvende lederskabsøvelser. Følgende tre kan anbefales:

1) Smid godbidd. Man kaster en godbid. Vil den tage godbidd, griber man den i nakken og siger :- Nej! Den skal blive siddende til man med et venligt: .- Ja, lader gå frem og æde den. Øvelsen kan varieret, og man kan også anvende fodringssituationen.

2) Landmine. Man anbringer en tallerken med lidt godt mad. Hunden følger nu sin leder forbi maden og skal lære ikke at kigge efter den. Man går tættere og tætte på maden. Når den respekterer lederens påbud roses den. Går alt godt, kan den få maden til sidst.

3) Jeg anerkender dig. Dette er måske den vigtigste af alle øvelser. Man kan nemlig først tale om rigtigt lederskab når hunden efter en irettesættelse med sit kropssprog viser at den til fulde anerkender sit menneske som sin leder.

Man stiller sig over hunden, stirrer på den og taler med dyb stemme eller knurrer samtidig med man viser tænder. Lægger hunden sig ikke tager man den og vælter den om på ryggen. Hold den der et kort øjeblik medens man stadig stirrer på den og knurrer. Man fjerner grebet, drejer hovedet bort og slikker sig om munden. Man har accepteret underkastelsen. Hunden vil nu rejse sig og indynde sig hos sin leder med snude-puf og slik. Man klapper venligt en gang eller to.

Under leg understreger man hele tiden at man er den stærkeste ved at vælte hunden

om på ryggen og holde den et kort øjeblik i struben.
Når hunden skal irttesættelse, bruges øvelsen. Stirren og knurren vil nu ofte være nok til at hunden underkaster sig. Nu vil ildevarslende knurren fra fars lænestol som regel være tilstrækkeligt til at fortælle bikja i kassen at den skal holde sig der.

Problem 3: Hunden trækker i linen

Det er hamrende irriterende. Hunden rykker og slider i linen. Man skælder ud og lige meget hjælper det. Man er træt efter en dag i skoven eller på fjeldet. Men hvad værre er, man kan heller ikke lade kone eller børn gå med hunden. Konen vil simpelthen ikke have dem med på indløb, og børnene er direkte bange for, at den skal rykke linen ud af hænderne på dem, så der er meget utrygge ved at luften vovse. Det er man også selv – kan det nu gå an. Rykker den sig fri og løber ud foran en bil? Nej en sådan hund er til stort besvær.

Verdens bedste sted

På et jagthundekursus oplevede jeg en gang at instruktøren ville vise hvordan man fik en hund til at gå pænt. Han udvalgte en münsterländer som trak meget hårdt i linen og som føreren ikke magtede at få til at gå pænt. Instruktøren satte sig i bevægelse, og straks røg hunden frem. – Hinter! Kom det vredt fra instruktøren efterfulgt af et kraftigt ryk i linen, med nok et vredt: - Hinter! efterfølgende. Hunden røg frem igen, og scenen gentog sig. Instruktøren råbte højere og højere og rykkede hårdere og hårdere i linen, men lige meget hjalp det. Hunden kom ikke til at gå pænt.

Denne lille hændelse er god at få forstand af, for der er ikke noget at sige til, at hunden ikke vil gå pænt for den tænker noget i retning af dette: - Hvorfor er den mand så vred, og hvorfor rykker han så hårdt i linen.

Ham vil jeg ikke være ved.

Tænk hvis denne mand havde været positiv og havde rost og klappet hunden så snart den var ved siden af ham, så havde udfaldet sikkert blevet et helt andet. Derfor er det vigtigt at man giver hunden det rigtige signal. Hvis man er den kloge flokleder, så vil hunden også sige: - Jeg respekterer dig, du er klog. Dig vil jeg gerne følge.

Man kan også sige det på en anden måde. Hunden skal lære at hvis den ikke må jage så er det bedste sted i verden her ved siden af føreren.

Uden line

Når jeg arbejder med hunde, arbejder jeg næsten altid uden line. For det første anser jeg det for at være en meget uintelligent hund som ikke kan finde ud af hvornår den har line på, og hvornår den ikke har. Endelig har jeg aldrig set liner i vilde ulve- eller hundeflokke. Derfor bliver det helt naturligt for hvalpen at følge mig. Jeg klapper på låret og roser en og snakker venligt til den når den går ved siden af mig. Går den frem eller til siden, kalder jeg på den, klapper på låret og roser den så snart den er ved siden af mig. Her skal være godt at være.

Selvfølgelig bruger jeg line, men som et middel til oplevelse eller forflytning fra et sted til et andet. Derfor er hunden heller ikke ked at få line på. Der skal ske noget spændende, og når vi så bevæger os fremad gør jeg som før. Klapper på låret og taler venligt med hunden, og alt foregår egentlig som før, da den ikke havde line på.

Min idé er altså at man i stedet for at slå med hunden i linen, skal lære den at følge føreren uden line, og når den kan gøre det pænt, så kan den naturligvis også gøre det med line på. Så kan man bevæge sig hen på steder med stor udenoms motivation som det hedder i hundepsykologien. Gader med trafik, hundekursus osv. Nu kan man så anvende linen til at korrigere med hvis hun-

hunden ikke vil gøre som den plejer, men nu forstår den også tilrettevisningen. Den ved jo hvad det er den skal gøre, og den forstår hvad det er den ikke skal gøre.

I det hele taget er det de væsentlige elementer i hundedressuren. Hunden skal kende øvelsen og kunne udføre den. Når den kan det, kan man kræve at den gør det. Man irrettesætter så snart hunden laver fejl, og man roser når hunden gør noget rigtigt. Man komme meget langt med ros og venlighed. Til syvende og sidst er det meget sjovere for såvel hund som menneske.

Brug pighalsbånd

Forleden havde jeg besøg af mit godt to år gamle barnebarn. Han er meget interesseret i min hund og vil gerne ud og gå tur med den. På et tidspunkt spurgte han om han måtte holde den, og jeg gav ham linen. Min gamle tæve så lige fra den ene til den anden, men koncentrerede sig så fuldt om drengen og afpassede helt sit tempo efter hans små ben, og den lille var ganske begejstret: - Se morfar, jeg går tur med Abba. Sådan skal det være. Hunden må lære at afpasse sit tempo, så børn kan have fornøjelse af at gå tur med den, men hvad hvis den nu ikke kan og trækker af gårde af alle kræfter. Jeg har set det så mange gange på kurser hvor mor er sendt af sted med hunden. Far har jo så travlt i jobbet, skal også skyde sommerbuk og på fisketur, så mor kan lige tage på kursus med vovse.

Det er desværre ikke altid så morsomt at være mor, når hun nærmest ligger vandret efter en halvandet år gammel vorsterhan. Hvad skal hun gøre? Hvordan får hun i det hele taget styr på den hund og undgår dyre regninger på fysioterapi eller en tur på hospitalet fordi skulderen er rykket af led.

Det bedste man kan gøre ved sådan en hund er at lægge et pighalsbånd på den. Det skal sidde højt på halsen og må ikke være for løst. Et ganske lille ryk og et bestemt: -

Hint, vil øjeblikkelig få hunden til at ryge tilbage og være meget forbavset. Hvad sker der? Tænker den, og nu kan mor fortsætte rundt blandt de øvrige hunde og med ganske små ryk og varieret stemmeføring få hunden til at gå aldeles nydeligt. Som sidegevinst opnår man også pludselig at blive betragtet som den der har magten, og nu kan man begynde at lære hunden noget. Efter min opfattelse er det vigtigt at det er et pighalsbånd og ikke et kvælerhalsbånd. Kvælerhalsbånd snører sig sammen og giver en kvælningsfølelse som er meget ubehagelig for hunden, så ubehagelig at den kan gå i panik. Pighalsbåndet har to låseringe som sikrer at det kun kan snøre sig sammen til et bestemt punkt. Halsbåndets konstruktion tillader fuld luft- og blodpassage, og piggenes små nap i halsen virker som når floklederen i ulveflokkene bruger tænderne.

Gennem halsbåndet har man sendt et helt præcist signal til hunden: - Hør efter, jeg bestemmer. Efterfølgende er det så at lære hunden at pladsen ved siden af føreren er verdens bedste sted at være, når man ikke kan løbe over bakken.

Problem 4: Hunden vil ikke ligge dæk

Carl Tabel skriver i sin bog, Der Jagdgebrauchshund, om dækøvelsen, at det kun er en virkelig mester i dressurens kunst der forstår at gøre en hund fuldstændig dæklydig under alle forhold. Det tror jeg han har helt ret i, for der er ikke ret mange hunde som prompte kaster sig når fløjten lyder og bliver liggende til farmand giver tilladelse til igen at bevæge sig rundt i terrænet. Forklaringen kan ligge flere steder. Måske opfatter hunden dækkommandoen som en straf, og den er ikke bevidst om at den har gjort noget galt. Måske opfatter den dækstillingen som kraftig underkastelse, og det bryder den sig heller ikke om, med min-

dre der er grund til det. Tabel er af den opfattelse at dæk er underkastelse, og her er jeg så uenig med Tabel, fordi jeg mener at hunden skal udføre dæk fordi den gerne vil behage sin flokleder, fordi den gerne vil arbejde for ham og fordi den har lært disciplinen. Men måske opstår de fleste problemer fordi dressøren sammenblender indlæring og krav.

Det kan ikke nytte at kræve noget af hunden som man ikke har sikret sig den har lært. Hvem ville drømme om at forlange af skolebørn at de skal udregne renten af en kapital i et bestemt tidsrum, før man har sikret sig at de både har lært brøk- og procentregning samt ved hvad renter er.

Problem

Hunden går kun nødig ned i dækstilling, og den vil slet ikke gøre det hvis der er udenoms motivation (noget der afleder opmærksomheden). Den vil ikke blive liggende i ret lang tid og slet ikke hvis jeg fjerner mig.

Motivation og samarbejde

Gad vide hvor meget vi hundefolk kunne lære af de mennesker som træner og dresse andre dyr. Det er ofte meget imponerende at se hvad de kan med løver, tigre, elefanter eller delfiner, og man spørger sig selv: Hvordan har de gjort det? Et er i hvert fald sikkert, de er ikke begyndt med at råbe og skrig og med kraftig ryk i dressurhalsbåndet, det ville ikke have ført til noget som helst. Det er motivation og samarbejde. Dressøren har simpelthen skabt en lyst hos dyret til at samarbejde med mennesket og til at lære noget.

På samme måde må det være med hunden som er et flokdyr og et socialt væsen. Den skal have lyst til at samarbejde med sit menneske, den kloge flokleder, og det er måske her "kæden hopper af" hos mange hundeejere. De tror de kan hente hunden i hundegården, når de kommer hjem fra job,

træne i en halv eller hel time og råbe dæk, sit og apport, og så regne med at det virker. Det gør det ikke.

Hunden forstår ganske enkelt ikke meningen med øvelsen, den forstår ikke hvad det er den skal gøre, og den forstår ikke hvorfor den skal gøre det. Derfor kræver al hundeopdragelse, at man er meget sammen med sin hund, at der er et stort tillidsforhold hund og menneske imellem, og hunden har lyst til at samarbejde med og for sit menneske som den anser for sin kloge flokleder. Sagt på en anden måde af hunden selv: - Jeg følger dig fordi du er klog.

For nylig overværede jeg en instruktør som skulle vise en kursist hvordan han fik sin jagthund til at gå pænt i line. Så snart hunden gik frem, gav instruktøren et kraftigt ryk i linen og sagde: HINTER!. Øjeblikket efter rykkede hunden igen frem og scenen gentog sig. Efterhånden hoppede og dansede hunden rundt om instruktøren, og medens jeg så på lykkedes det ikke at få hunden til at gå pænt. Det var et skoleeksempel på manglende samarbejde og motivation. Hunden anede ikke, hvad den skulle gøre, og den så tydeligt ingen værdi i at samarbejde med tumpen på to ben.

Krav og indlæring

Ovenstående eksempel var også godt til at belyse forskellen mellem krav og indlæring. Der var intet i instruktørens måde at gribe tingene an på som kunne vise hunden hvad det var den skulle gøre. Ingen ros, ingen vejledning. Instruktøren krævede noget af hunden som den ikke kunne indfri. Derfor må man skille al hundeopdragelse op i to faktorer, indlæring og krav. Hunden skal først lære disciplinen, den skal vide hvad det er man vil have den til at gøre, og når dressøren ved at hunden er klar over opgaven og kan løse den, så kan han/hun også kræve at hunden gør det og gør det hver gang, men at bytte om på tingene vil

kun skabe frustration hos begge parter. Sådan er det også med indlæring af dæk. Hunden skal først lære hvad dæk betyder, hvad øvelsen går ud på nemlig at den på et bestemt signal skal lægge sig ned. Når den så har lært det, når der i hjernen er skabt en betinget refleks (Pavlov) og den lægger sig når den hører signalet, da kan man begynde at stille krav. Da kan man forlange at hunden gør det hver gang og at den bliver liggende til den får besked om at rejse sig igen.

Det første, indlæringen, behøver ikke give de store problemer i. Det går normalt hurtigt, men kravfasen tager tid, det kræver træning, træning og atter træning og så stor tålmodighed. Det sidste er noget mange hundeejere har for lidt af – de ville heller aldrig kunne fungere som lærere i børneskolen, for det kræver stor tålmodighed at arbejde med børn og hunde hvis man vil opnå gode resultater. Det er ikke gjort med at besøge et træningscenter en weekend eller følge et kursus 10 lørdagseftermiddag. Der skal meget mere til.

Dæk – ned at ligge

Det er en smagssag om man vil begynde med kommandoen dæk og så senere under træningen erstatte den med fløjtesignal. Personligt bruger jeg kun fløjtesignalet. Hvorfor skal den lære to ting. Det er fløjtesignalet jeg har brug for under jagt og på prøve.

Man kan lære hunden at lægge sig ved samtidig med signalet at føre en godbid forbi næsen og nedad mod gulvet, så hunde naturligt lægger sig for at snuse til godbitten og få den, eller man kan lægge hunden ned ganske roligt samtidig med at man giver signalet. Normalt bruger jeg det sidste.

Det vigtigste er at man giver signalet dæmpet, er venlig og roser hunden når den ligger ned. På den måde viser man hunden at man er glad for at den lægger sig, og da den

gerne behager sin flokleder vil den gerne gøre det. Gør det 30 gange om dagen (dog ikke lige efter hinanden) og hunden kan øvelsen efter ganske få dage, ja ofte allerede efter første dag.

Nu kommer næste trin, øvelsen skal sidde fast. Uanset om man bruger haven eller stuen kan man gå rundt om hunden, gentage signalet og rose hunden. Man kan gå over hunden og man kan lave afledning i form af børn, ægtefælle eller jagtkammerat. Viser hunden tegn på at ville flytte sig, gentages signalet og man ser bestemt på hunden. På den måde vil øvelsen i løbet af et stykke tid, nogle dage eller en uge sidde så fast, at man kan tale om at hunden har lært dæk. Den ved hvad den skal når signalet lyder.

Bliv liggende

Nu kommer kravfasen. Nu er det hunden skal lære at floklederen kræver at hunden gør det hver eneste gang, at den dækker på hvilken som helst afstand og bliver liggende lige så længe det passer floklederen. Her er det dressørens tålmodighed kommer på prøve. Alt for ofte mislykkes opdragelsen fordi dressøren går for hurtigt frem og stiller krav om noget hunden måske ikke helt er parat til at indfri. Dressøren bliver vred og hunden bliver frustreret, den forstår ikke sit menneske sin flokleder. Nej, tilbage til ulveflokk.

Begynd med at gå lidt bort fra hunden når den ligger i dækstilling, ros den. Gå tilbage til den og lad den rejse sig. Lad i et hele taget være med at kalde hunden til dig fra dæk i denne fase. Den kan give hunden forkert opfattelse, så den blot ligger og venter på signalet: **Kom!** i stedet for at slappe af.

Afstanden øges hele tiden lidt af gangen 50 meter, 100 meter osv. Brug også dæk i alle de situationer hvor det er naturligt at bede hunde om at lægge sig. Den kan ligge og se

på man pakker bilen. Den kan ligge på græsplænen og se på man drikker kaffe på terrassen, eller den ligger dæk medens man går rundt og ordner forskellige ting. Vil den flytte sig, bringes den med lidt bestemthed tilbage til udgangspunktet, signal og et venligt klap.

Når dette ligger fast begynder man at give signal på lidt afstand som gradvis øges. Opdager man det kniber lidt, korter man afstanden og gentager øvelsen nogle gange så alt er godt. Det er klart at det er her det begynder at blive svært, for hvad gør man hvis den ikke lægger sig ned på 50 meters afstand. Da er det man må vise sin rang som flokleder og gøre som med hvalpen der vil bide i aviser, sko og handsker. Gå roligt på stive ben mod hunden se den i øjnene, tag den i nakken og sig nogle ubehagelige knurrelyde til vovse underkaster sig. Lav dækøvelsen et par gange på stedet, nu vil den gøre det for at behage floklederen og prøv så igen på afstand.

Men husk det er tålmodighed, konsekvens og venlighed og det skal være mere samarbejde en kæft, trit og retning.

Problem 5: Min hund vil ikke tage apporterbukken

Der er ikke nogen idé i at gå på jagt med en hund som ikke kan og vil apportere. Jagten bliver ødelagt, det giver ærgrelser og det sidste som skal være med til at give jagten oplevelse, udebliver. Jagt er i dag først og fremmest oplevelse. Ingen behøver længere gå på jagt for at overleve, så uanset hvilken indgang man har til jagt, så er det i dag en hobby. Derfor er der også kritiske øjne på jægerne, og det må derfor være et krav at vi hurtigt og sikkert kommer i besiddelse af det dyr eller den fugl som vi har løftet geværet mod.

Derfor skal hunde apportere, og derfor forsøger mange at lære den firbenede jagtkam-

merat at hente og bringe apportemner til føreren, så alt kan være i orden inden jagen. Men, ... Ikke så få må give op inden de kommer ret langt, for de evner ganske enkelt ikke at få hunden til at tage apportemnet i munden, og kan man ikke det, kan man ikke lære hunden apport.

God pind

Som ved al anden indlæring er der to vigtige holdepunkter. Begynd tidlig, da er hunden let at have med at gøre, og den er lærevillig. Vær konsekvent og ros alt det som er godt, og korriger det som er forkert. Og lige her er det at kæden hopper af for mange hundeejere. Hunden opfatter i hvert fald det modsatte af det som var hensigten.

En situation som jeg har set mange gange ser nogenlunde sådan ud. Hvalpen sidder foran føreren der holder apporterbukken i den ene hånd. Han siger nu med barsk

stemme: - **Apport, apport!** Og vil putte bukken ind i munden på hunden. Men hunden tænker: - Hvorfor er min far vred? Der må være noget i vejen med den pind, den er farlig, og den vil jeg ikke have i munden. Jo højere han taler, jo værre bliver det. Hunden vil ikke, og føreren må nu bruge magt for at tvinge sin vilje igennem.

Havde han nu i stedet for ladet hunden snuse lidt til apporterbukken så den var blevet fortrolig med den og lagt den lige så stille i munden på hunden samtidig med at han med venlig stemme havde sagt: - Apport, apport, og straks efter havde rost og kærtignet hunden, så havde hunden tænkt: - Dejlig pind, min far er meget glad, og jeg får ros når jeg har den i munden.

Det hele drejer sig om ikke at kræve noget af hunden som den ikke kan. Man skal altså først sikre sig at hunden ved hvad øvelsen går ud på, at tage pinden i munden på ordet: - Apport, og at den kan øvelsen, før man kræver at den skal udføre øvelsen hver gang.

Derfor går apportindlæring også først og fremmest ud på fortrolighed og tilvæning. Det er nu over 100 år siden at Pawlov påviste den betingede refleks hos hunde. Sæt et bestemt signal sammen med en bestemt handling, og efter et stykke tid reagerer hunden præcis på den tillærte måde på det bestemte signal. Man kan egentlig også kalde det for hjernevask.

Det er godt at have en lille pind på et par centimeters tykkelse eller en rypevinge ved hånden, så man mange gange dagen igennem kan lave små træningsdoser. Tre-fire gange med apport 20 gange hver dag giver hurtigt resultat, så hvalpen efter ret kort tid lukker munden op, så snart den hører ordet: - Apport. En hvalp som lærer det på denne måde, kan som regel apportere allerede i tre – fire månedersalderen.

Kan være en magtkamp

Men hvad gør man hvis skaden er sket, hvis hunden er blevet så gammel at den har kræfter og selv vil bestemme? Jeg har set det mange gange på dressurkurser. Hele hundens kropssprog siger: - Jeg vil ikke, jeg vil ikke, jeg vil ikke. Jeg har også set de mange forskellige forsøg ejerne har gjort på at få den til at tage apporterbukken, og desværre er der ikke ret meget af det som har hjulpet. Det eneste ejerne opnår er at de bliver mere og mere røde i hovederne inden de eksploderer: - **Din elendige køter kan du så for f...**

Nej, det går ikke. I sådan situation må man virkelig tænke sig om og analysere hvad det er man vil opnå. For det første skal huden være tryk ved apportemnet, for det andet skal den villigt tage det i munden, og for det tredje skal den beholde det til føreren siger: - Tak.

Man må starte med at berolige hunden, gøre den fortrolig med apportemnet, tale venligt og forsøge at åbne munden på hunden, og så gør man for resten fuldstændig med hunden som var det en lille hvalp. Ikke kræve noget, før man ved at den kan det. Nogle hunde vægrer sig så meget at det kan blive nødvendigt at påføre den en smule ubehag. Man kniber den lidt i øret. Helt naturligt vil hunden give ondt af sig og åbne munden. Apporterbukken i munden, slip øret og masser af ros. Det varer ikke længe før hunden forstår, at den skal åbne munden, og da det er forbundet med positiv respons fra føreren, så gør hunden det og glemmer det ubehagelige. Nu er det vigtigt med mange gentagelser mange gange hver dag, men aldrig mere end tre-fire gentagelser pr. gang. Hunden forstår ikke hvorfor den skal blive ved, når den gør det rigtigt. Først meget senere vil hunden lære og acceptere at den skal hente apportemner lige så længe føreren beder den om det.

Man skal altså både vinde over hundens ulyst til at tage apportemnet og vinde magt-

kampen. Hvem bestemmer.

Et godt middel til tilvænnning er at man lader hunden gå ved siden af sig med apportemnet i munden. Den bærer det for farmand. Man snakker venligt til den, og på den måde fjerner man efter et stykke tid alle aversioner mod apporterbukken eller hvad man nu bruger. Samtidig lærer det også hunden ikke at give slip, før den får tilladelse til det.

Den skal

Så snart hunden har lært hvad det er den skal gøre skifter taktikken hvis den pludselig vægrer sig. Nu er det jo ikke længere fordi den ikke kan lide pinden eller ikke ved hvad man vil have den til. Nu er den blot ulydig, og så kan man sætte sin magt ind som flokleder. Fast greb i nakken, et bestemt : - Apport! Og bukken i munden. Beskeden er klar. - Når jeg siger du skal, så skal du gøre det. For naturligvis skal hunde apportere hver gang den får besked om det, og det er altså en kobling mellem lyst og lydighed, der giver en god apportør. Hunden ved at når apportordren lyder, så er der noget at finde, og så **skal** den finde det, men det er lysten som får den til at blive ved og ved, og det er lysten til at bringe bytte til floklederen som får den til at følge foden af en skadeskudt tjur eller urkok ud og ind mellem stammer over sten og myr.

Problem 6: Hunden smider apportemnet

For nogle år siden stod jeg en vakker høstdag på fjeldet. Jeg dømte VK og en ung mand havde med sin gordon setter haft en aldeles prima situation. Sammenlagt med dagspræstationen ville han, hvis hunden viste tilfredsstillende apportering, lægge sig i spidsen for vinderklassen.

Hunden søgte udmærket efter den udlagte rype, fandt den, tog sikkert greb og sprang mod føreren. Da den manglede seks – otte

meter stoppede den og slap rypen. Føreren tiggede, bad og truede, men intet hjalp. Hunden ville ikke komme helt ind med rypen, og det der kunne være blevet til 1. VK forvandlede i disse minutter til et 0. Den unge fører var skuffet, og efter prøven var færdig tog jeg en lille snak med ham. Jo han vidste godt, han havde nogle apportproblemer med hunden. – Nej, var mit svar. – Du har ikke apportproblemer, men du har et problem med afleveringen, og det er noget helt andet.

Irriterende er det, og det er det også på jagt, hvis hunde spytter en rype eller tiur ud på den anden side af en myr eller et vand på et sted hvor man ikke kan komme og hente den. Jagten er ødelagt, og en af flok jagtens grundpiller (at hente og bringe bytte til floklederen) fungerer ikke.

Hold fast - det er fint

Når man indlærer apportering med en lille hvalp eller en unghund, er der to meget vigtige hjørnestene man skal huske. Hunden skal vide det er godt, den holder apportemnet, og den skal vide at den skal holde det helt til føreren siger tak.

Den klassiske fejl er at man roser hunde vældig meget, når den har afleveret apportemnet. Det er forståeligt, men prøv at tænke efter hvordan det virker inde i hundehjernen. Jeg tror hunden tænker som så: - Aha, far bliver glad når jeg spytter apporten ud, og jeg får ros. Altså jo før jeg spytter ud jo før får jeg ros. Med et trylleslag er grunden lagt til at den smider apportemner før den når føreren.

Hunden skal roses når den har apportemnet i munden. Det er det som er godt. Det er det man vil have den skal gøre, og det er det den skal forstå. Så snart hvalpen har lært at den skal tage emnet i munden på ordren apport, så kan man begynde at vænne den til at blive siddende med det til man siger: - Tak.

Vil den spytte ud, placeres apportemnet igen i munden med et bestemt: - Apport! Og den må nu sidde med det til dressøren rækker hånden ud og siger tak. Nu skal den villigt lade emnet falde i hans eller hendes hånd. Når det fungerer, kan man begynde at rose og klappe hunden medens den sidder med apportemnet. Man klapper den, stryger den over brystet og roser den. Viser den tegn på at spytte ud, kommer det straks: - Apport! Og man fortsætter lidt endnu med at rose og klappe hunden. Så beder man hunden aflevere og husker ikke at rose. Vi har nu lært hunden at det er godt den har apportemner, og den skal holde på det så længe dressøren vil have det.

Øjenkontakt er vigtig

Når hunden skal begynde at hente udkastet apportemne, er det meget vigtigt at hunden kommer direkte hjem til føreren og sætter sig lige foran ham/hende. Hunden må ikke gå bag om fører for at sætte sig ved siden. For det første er det et levn fra politihundedressuren, for det andet har vi ikke brug for det under jagten, og for det tredje mister man den vigtige øjenkontakt så snart hunden passer på siden af føreren.

Netop øjenkontakt er særdeles vigtig i indlæringsfasen. Det mindste tegn på den vil spytte ud afføder et direkte blik og et bestemt: - Apport – kom! I ni ud af ti tilfælde vil hunden stramme op og komme hjem til føreren.

Her kommanderes sit, hunden roses, og man kan godt lade den sidde i et halvt til et helt minut før man siger: - Tak.

Hjem i haven

Men hvad gør man, hvis man ved jagtsæsonens begyndelse opdager at hunden ikke er dresseret helt færdig og kaster rypen, eller hvad skal den unge hundefører gøre med sin gordon setter for at det ikke skal gå lige så en gang til.

For det første skal man gøre sig klart, at det ikke er noget man skal give sig til at knokle med ude på fjeldet. Her skal huden være glad, her skal den arbejde med begejstring for sin fører. Nej, man skal hjem i haven og tage grunddressuren op. Her skal man have fat som med hvalpen. – Sit, apport! Flink hund, rose og rose og så : - Tak. Man bliver ved, til hunden forstår at den skal beholde apportemnet i munden. Det er indlæringen. Når indlæringen er på plads, kan man komme med kravet.

En af de bedste metoder til at lære hunden at det også er noget man kræver, er ved at gå en tur med den og så give den et apportemne i munden. Nu skal den blot bære det medens man går tur. Til at begynde med, kan man blot lade den gå med emnet i nogle få minutter, men efterhånden kan det godt udvides til hele turen. Jeg bestemmer. Du skal holde på apportemnet.

Jeg ser for mig en scene fra en glimrende jagthundefilm, hvor Jostein Hellevik er på vej op til Prædikestolen i Lysefjorden. Ved siden af ham går en engelsk setter, og den bærer på et apportemne hele vejen op. Den afleverer først, da de sidder på kanten af klippen. Det er en aldeles glimrende instruktiv øvelse i at lære en hunde at holde fast, selv om jeg ikke har nerver til at sidde så afslappet på det sted.

Kast en fugl

Nå man har gået mange ture, og alt er gået godt, så tager man lige lidt træning med udkastet rype. Få ro på situationen. Lad hunden sidde lidt før den får lov til at hente, ros den medens den er på vej ind, og lad den sætte sig inden den får lov til at aflevere. Man bør træne det nogle gange og helst hver dag hele ugen igennem, så man er sikker på at indlæringen sidder fast.

Al apportdressur går ud på mange gentagelse og langsom øgning af sværhedsgraden. Her fejler mange. Nu kan hunden apportere

og så går de alt for hurtigt frem. Tag den med ro – det er investering i fremtiden. Så er det igen tilbage til fjeldet, og her vil det helt sikkert være godt de første par gange kun at skyde en enkelt rype, så hunden kan koncentrere sig helt og fuldt om opgaven. Flere ryper som flakser i lyngen er med til at forvirre billedet, lige som apport i skuddet også er ødelæggende for den grundlæggende dressur.

Problem 7: Hunden vil ikke samarbejde

Når man anskaffer sig en hvalp er man fuld af store drømme. Man drømmer om dejlige dage på fjeldet, hvor hunden søger i terrænet, kontakter, finder fugl og sørger for at jægeren får dem på sækken. Man ser stand, hunden der går frem og stort rypekuld som letter under steggens gnækkende advarselssignal. Man ser for sig hyggelige stunder ved kaffebålet, hvor bikja ligger afslappet ved siden af og ser op på farmand. Men drømmene bliver ikke altid til virkelighed. Ofte bliver fjeldturene til et mareridt i stedet for en pragtfuld drøm, for hunden gør ikke som man har tænkt sig. Straks den slippes starter den for fuld race over bakken, styrter over myren og danser hen over fjeldtoppene. Den jager uhæmmet, for fuld fart og for sig selv. Når den kommer i fugl, tager den en kort stand, går frem og jager ryperne op og forfølger lang langt, ja måske helt ind i nabofylken.

En sådan hund bringer ingen glæde, den er komplet uanvendelig, og man får ofte først kontakt med den, når den er blevet så træt at den ikke orker jage længere. Det er en tung gang ned fra fjeldet eller skoven selv om sækken er let. Hvad i al verden gør man ved sådan en hund?

Den kloge flokleder

Vore jagthunde er flokdyr nøjagtig som ulven er det. De løser opgaver i flok og er

stærkt afhængige af hinanden, og det er i denne forbindelse ganske tankevækkende at en ulv aldrig kunne drømme om at forlade flokken. Det kan hunde i grunden heller ikke, men når de gør må det hænge sammen med at de ikke opfatter sig som en del af en flok og slet ikke med jægeren som flokfører.

Det er vigtigt man lige fra starten af når hvalpen kommer i huset har to hovedregler. Hvalpen skal have tryghed, masser af tryghed, og den skal nøjagtig vide hvem der bestemmer. På den måde sikrer man sig to ting nemlig at hvalpen gerne vil være i flokken – det er rart, samt at den er helt klar over hvem det er som leder flokken.

Man skal også huske at hundeopdragelse ikke er noget som foregår en halv time efter arbejdstid eller middagen. Det foregår hele tiden hvert eneste minut jægeren er sammen med sin hvalp, og så er det blot op til jægeren hvad slags opdragelse det skal være, for hvalpen suger til sig og lærer hele tiden. Det er også sådan en ulveflok gør det dagen igennem ved forskellige hilseceremonier og rangordningsattituder. Og en hver uhensigtsmæssig adfærd hos hvalpene korrigeres omgående. En ulvehvalp får aldrig lov til at lære noget forkert.

Fra hvalpen er ganske lille kan man ud over almindelig lydighed også arbejde med at par øvelser som kunne kaldes for lederskabsøvelser. Den første øvelse kalder vi **Kast en godbid**. Kast en godbid ca. en meter foran hvalpen. Hvalpen vil tage den, og føreren siger: - Nej eller knurres svagt af hvalpen. Er det ikke nok, tager man den i nakken og holder den tilbage. Nu siger man: - Rolig, rolig, og når den har siddet lidt får den lov til på kommando: - Ja eller Avance at gå fem og tage den.

Øvelsen kan også laves i forbindelse med fodersituation.

Øvelsen kan udvides til **Landminen**. Stil en lille tallerken med et par stykker kød

eller godbidder. Nu skal hvalpen lære at gå forbi det lækre måltid uden at kigge efter det. Den korrigeres med: - Nej eller knurren. Når den gør det fint, får den lov til at æde måltidet.

Den vigtigste af øvelserne hedder **Jeg anerkender dig**. Her underkaster hunden sig for alvor. Når hvalpen skal irettesættes stiller man sig over den, stirrer den stift i øjnene og knurrer. Nu vil de fleste hvalpe lægge sig ned. Ellers må man hjælpe med hånden og få den helt om på ryggen. Hold den fast et kort øjeblik, hvorpå man drejer hovedet bort og slikker sig om munden. (Det er lederens accept af underkastelsen). Nu vil hvalpen indynde sig hos lederen, man klapper den og understreger gennem leg, at lederen er den stærkeste.

Efter nogle få gange er det normalt nok at man ser stift på hvalpen og knurrer. Straks lægger den sig.

Under lufteture er det vigtigt at hvalpen lige fra start af lærer at det er den som skal holde øje med sit menneske og ikke omvendt. Det gøres bedst ved ikke at fløjte på hunden. Det er en god idé at gemme sig for hvalpen, så den skal finde sin leder. Når den finder lederen, får den ros. Den er glad og synes han er vældig klog.

Tilbage til grunddressur

Hvis hunden er opdraget rigtigt, vil den med garanti også samarbejde, men problemet er ofte at hundene er opdraget forkert og man slipper udressede hunde i fjeld og skov. Disse hunde jager for sig selv, og det er fuldt forståeligt for i disse situationer opfatter hunden sig selv som leder, og man kan intet gøre så længe hunden har den opfattelse. Der er kun en mulighed, koble hunden, drage ned fra fjeldet og starte på grunddressuren.

Her vil det være glimrende at begynde med de angivne lederskabsøvelser, og underkastelsesøvelsen er den absolut vigtigste. Det

kan koste lidt kamp, den må man tage, men hunden skal anerkende mennesket som sin leder. Det skal trænes mange gange hver dag lige til det er helt naturligt for hunden gennem sin hilsen til mennesket at signalere: - Jeg glæder mig til at være sammen med min leder.

Et andet meget godt middel som kan bruges når lederskabet er i orden er apport. En hund som har gennemgået en ordentlig apportdressur vil altid samarbejde, så det er bare med at få apport indlært rigtigt og konstant. Har man en hund som vil apportere, har man gennem små daglige øvelser og træning rig lejlighed til at understrege lederskabet og styrke samarbejdet.

Endelig bør man nok som sidste og tredje led i reparationen af den ikke samarbejdsvillige hund besøge et træningscenter. Her har man ved hjælp af udsat fugl, duemaskiner og lignende mulighed for at give hunden positive oplevelser og forklare den, hvad man vil have den skal gøre, og hvad man ikke vil have den gør.

Tilbage på fjeldet (sikkert først næste sæson) skal man passe på ikke at give los lige med det samme. Det gælder om positive oplevelser, Er der lidt problemer kobles hunden og man drager til hytten, hvor lederskabet repeteres for hunden.

Problem 8: Min hund forstyrrer andre hunde

Hvem kender ikke det problem at en af de hunde som er med på jagten næsten ikke laver andet end at løbe efter de andre hunde og genere dem i deres arbejde. Ikke nok med at hunden mere eller mindre er værdiløs, men den er også med til stort set helt at ødelægge jagten. De andre hunde får deres arbejde ødelagt, de bliver distraheret og taber koncentration, og alt som kan gå galt, går galt. Jagtkammeraterne bliver mere og mere irriterede, og ejeren af den famøse

hund bliver mere og mere led ved situationen. Kobling er eneste mulighed hvis dagen skal byde på mere jagt.

Hvornår vågner jagtlysten

Der findes næppe to jagthunde som er ens. Derfor er der også meget stor forskel på hvor selvstændige hundene er, og problemet med at genere og hænge på makkerhund er i høj grad et udslag af mangel på selvstændighed. Min nuværende gordon setter har aldrig nogen sinde bevæget sig så meget som en meter efter en anden hund. Hvis andre hunde ville i kontakt kan de komme til hende, og så skal hun nok afgøre om hun er interesseret. Sådan har det været siden hun var ganske lille. Før hende havde jeg en glimrende engelsk setter som indtil den var halvandet år, var stærkt interesseret i andre hunde og gerne hængte på til min store irritation.

Men hvordan fortæller man en hund, at den skal være selvstændig? Først og fremmest ved at få den til at forstå at der er så meget spændende der ude i terrænet som den går glip af ved kun at interessere sig for makker. For min engelske setter faldt det på plads en formiddag i november. Inden for 10 minutter skød jeg to fasaner for ham hvor alt var i orden og med prima efterfølgende apport. Da var det som om han så på mig og sagde: - Dette er livet, det er spændende, hvorfor har vi ikke gjort det før? Siden da jagtede han helt for sig selv resten af sit lange liv.

Lære jagten alene

Selvstændigheden kan altså betragtes som et produkt af jagtlyst og den påvirkning hunden får gennem opvæksten. En hund med stor jagtlyst vil i almindelighed være selvstændig. En hund som har trænet meget sammen med ældre hunde vil ofte være tilfreds med de ældres præstationer og i nogen udstrækning følge efter disse. En

hund som aldrig er sammen med andre hunde, vil synes at det er så morsomt at jage sammen med en anden hund at det helt overskygger lysten til at finde vildt.

Det er udsagn de fleste nok kender til, og i opdragelsen bliver problemet så at placere sig et eller andet sted midt imellem. Målet må jo være en hund som jager selvstændigt uden at skele til andre hunde, men har opmærksomheden på jægeren. Det er ham eller hende den jager for. Men hvordan forklarer vi hunden det?

Jeg tror på at det kan lykkes hvis jagtopdragelsen deles ind i tre perioder. Hvalpen skal ud og opleve marken, skoven og fjeldet.

Jagtinstinktet skal vækkes, den skal have en fornemmelse for alt det dejlige som finder derude. Det kan den godt lære i selskab med den gamle hund, og her er det vi så samtidig lærer den sekundering (hvis det er en fuglehund) og respekt for springende og opflyvende vildt. Hvis man fra hvalpen er ganske lille af skælder ud når den forfølger noget som er større end en solsort

(svartrost), så lærer den at vildt ikke forfølges og man respekterer og samarbejder med floklederen. I en ulveflok vil uhensigtsmæssig adfærd altid blive straffet prompte.

Det er kun menneskene som tillader at deres egne og dyrenes unger får dårlige varen. Når man mærker at hvalpens jagtlyst begynder at vågne, er det tid at ændre taktik.

Nu skal den ikke længere i terrænet andet end for små lufteture i vildttomme områder.

Nu skal den i stedet dresseres færdig. Nu skal lydigheden helt på plads, og her er apporteringen en af hjørnestenene. Det giver samarbejde og lyst til at arbejde for jægeren, og det giver respekt for jægeren.

En hund på seks til otte måneder skulle gerne kunne hente tre til fire kastede apportgenstande (30 – 50 m fra jægeren), og den skulle gerne kunne søge og finde et tilsvarende antal som er gemt for den (20 – 40 m fra jægeren).

Nu har vi fået fortalt hunden at naturen er dejlig og rig på oplevelser. At den skal samarbejde med og have respekt for jægeren, og hunden har forhåbentlig forstået det. Og nu skal den have sin egentlig jagtdressur.

Ved et besøg på et træningscenter har vi forhåbentlig fået stand og eller ro i opflugt og skud på plads (det er jo kun stående fuglehunde som skal tage stand). En anden meget væsentlig effekt ved et besøg på et træningscenter er, at hunden lærer at arbejde for sin fører og at koncentrere sig, selvom der er mange andre hunde til stede.

Så skal hunden ud i den virkelige verden. Her skal den arbejde alene – den skal få fornemmelsen af at her er noget som kun den kan klare, og som den kun kan klare når den koncentrerer sig fuldt og helt om opgaven.

Har man tilrettelagt alt rigtigt og kun skældt ud når noget var galt og brugt masser af ros for alt det rigtige og gode, så har hunden forhåbentlig forstået budskabet, og vi kan uden problemer jage sammen med andre hunde.

Tag på kursus

Men hvad med den hund, som har skavanken. Hvad gør man ved den? Det første man skal gøre sig klart er at den ikke skal slippes sammen med andre hunde. Den skal vænne sig til at gøre alt selv, og den skal have så mange positive oplevelser at det overskygger alt andet. Hunden skal med andre ord fodres med jagtopplevelser så lysten til selv at jage vildt helt kommer til at overskygge lysten til at løbe efter andre hunde.

En sådan hund kan man også tage med på et kursus. Hunden skal jo netop lære at arbejde for sin fører uanset at der også er 12 andre hunde til stede. Det kan hunden lære på en weekend, og det er en god oplevelse for hunden at have med i ”rygsækken”. I

virkeligheden er det nok den væsentligste grund til overhovedet at deltage i et jagthundekursus, og alle bør egentlig uanset hvor gode dressører de er, deltage. Budskabet til hunden – de andre hunde er ikke interessante – er så vigtigt, og ingen steder fortælles det hunden så godt som på et kursus.

Når man tror at problemet er løst, skal man i begyndelsen slippe den sammen med meget selvstændige hunde som er kendt for ikke at tåle makker generer. Er der optræk, skal man skælde ud. Den anden hund vil afvise problembarnet om fornødent med magt og fortælle: - Mig skal du ikke komme i nærheden af.

Problem 9: Hunden vil ikke gå i vandet

Det er næsten ligegyldigt, hvor man driver jagt, så har man fra tid til anden brug for at hunden skal i vandet for at hente den skudte fugl. En rype kan falde ude i en lille sø, urfugl og tjur kan dumpe ned langt ude i skovsøen, og det er trist at se den gå til bunds fordi vovse ikke vil have våde fødder. Helt galt bliver det naturligvis når det gælder andejagt. Her er det mere regelen end undtagelsen at er skal apporteres fra vand. Her hjælper et ikke noget at farmand råber og skriger: - Kan du så komme ud din f.... Men hvad gør man hvis hunden er vandskræk?

Tilvend hvalpen

Som i al anden hundeopdragelse og egentlig også opdragelse af børn gælder det at det er bedre at forebygge end at helbrede. Kan man derfor vænne hunden til fra helt lille, at vand er noget positivt, så får man sjældent problemer senere hen.

Lad hvalpen tumle sig i vand lige så tit den vil og ros den, så den får fornemmelsen af at du er glad for at den springer rundt i vandet. Altså vand er godt. Når du bader så lad

hvalpen følge med. Svømning er rigtig god motion for en hvalp, og legen med hvalpen i vandet styrker dens opfattelse af at vand er godt, og at du gerne vil have den til at gå i vandet.

Har man en ældre hund som er helt fortrolig med vand, er det fint at tage hvalpen med sammen med den gamle hund. Den gamle vil gerne bade, og hvalpen vil med. Der skal sjældent mange opfordringer til for at få hvalpen til at følge med ud i det våde element.

Jeg har haft flere hvalpe som, når de har set den gamle hund svømme ud, har stået og trippet på bredden, småpebet og sagt: - Jeg vil med. Øjeblikke efter er den sprunget lige ud i vandet og svømmet ud til den gamle hund. Når de prøver det nogle gange, er de fortrolige med vand, og man vil sjældent senere få problemer, hvis man ellers holder det ved lige, og det skal man huske. En hund tager ikke skade af at komme i vandet selv om det er koldt. Den bliver ikke våd helt ind til skindet, og er den endelig meget våd, kan man da tørre den og give den et tykt dækket på.

Det er slet ikke ualmindeligt at mine hunde må brække tynd is for at komme ud og hente en and, som er faldet på åben vand, for bagefter igen at sidde med på andetrækket.

Vent med apport

Når et gælder om at apportere fra vandet så venter jeg gerne med at sætte apport i gang til dressuren er i orden på landjorden. På vandet har man det problem at man ikke kan følge med hvis hunden ikke tager emnet. Begynd med at kaste apportemnet lige i vandkanten og lad hunden apportere. Når det går godt, kastes emnet lidt længere og lidt længere ud. Husk at rose meget – den skal vide at det er godt den går i vandet, og det er godt den svømmer ud efter apportemnet.

Som træningsemne kan man lave en fin

dummy af en træliste af passende længde og tykkelse. På hver side sætter man et stykke isoleringsplade. Til sidst sømmer man et stykke gammelt gulvtæppe fast rundt om. Et sådant emne ligger højt på vandet, og det er vigtigt hunden i oplæringsfasen let kan se emnet – det må ikke være problemet, og dummyen kan tørres og bruges i det uendelige. Når alt dette er i orden kan man begynde at dirigere hunden til højre, til venstre og frem. Nu har man en god vandhund.

Tålmodighed

Hvis man har forsømt vandindlæring hos den ung hund, og opdager at den ikke vil i vand, så er der stort set kun en brugbar metode som kan anvendes. Opgaven er at få hunden til at opfatte vandet som noget positivt. Derfor er alfa og omega i denne træning også ros og ros og atter ros. Ingen hævet stemme, ikke noget med at blive gal og tabe besindelsen.

Som stor dreng havde jeg en engelsk setter. Den var ikke glad for vand, og da jeg boede ved vand og strand, gik jeg ud på badebroen og smed hunden i vandet. Den svømmede ind og var ikke glad for vand. Næste dag gentog jeg øvelsen og sådan blev jeg ved til jeg kunne kommandere den til at springe ud. Den var mere ræd for mig end for vandet. Det blev ikke nogen vandhund, og sådan en hund kan man ikke få til at søge i 20 minutter efter en anskudt and.

Skal man tilvænne en vandskræk hund, skal man gøre det i den varme tid på året. Det kan ikke nytte noget at vandets temperatur eller mangel på samme er med til at forstærke de negative indtryk af det våde element.

Læg line på hunden og tag den med ud i vandkanten. Her kan man lege med hunden og rose den. Når alt er i orden, kan man tage den ud på lidt dybere så den skal svømme. Den skal igen roses og opleve det

hele som noget positivt, og det kan godt tage lang tid og kræve stor tålmodighed, men altså ikke noget med at blive gal. Ofte svømmer en vandskræk hund også dårligt, den står op i vandet, og det gør den endnu mere bange. Brug dækkommando og ros. Hunden vil nu lægge sig ned og opdager, hvordan den skal svømme rigtigt. Det er en positiv oplevelse specielt når farmand er fornøjet.

Hvis hunden er god til at apportere på land, så kan det også udnyttes i vandtræning. I sin iver for at apportere overvinder en ofte sig selv, tager et skridt mere og skal nu pludselig svømme et par tag for at få fat i apportemnet.

Som sagt kan det godt tage en god del af sommeren at vænne hunden af med sin ulyst mod vandet, men det er vigtigt at man tager sig god tid, for vandarbejde skal gøres med lyst og på egen hånd. Det er et af de steder, hvor jægeren ikke har mulighed for at følge med hunden og støtte den, og en anskudt and, som dykker eller blot svømmer med næbbet i vandoverfladen, bringes kun i land hvis man er i besiddelse af en virkelig vandglad hund. Det er det som kaldes vandpassion.

Men man skal huske en ting – glæden ved vand skal holdes ved lige, så hunden skal endelig have mulighed for at bade rigtig mange gange hver sommer så fortroligheden med det våde element opretholdes.

Problem 10: Hunden vil ikke holde standen

Den unge hund har fin næse og søger godt i terrænet. Den kan også finde fugl, men når den får kontakt med denne går den på og jager den op. Den kan måske stå et ganske kort øjeblik, inden den springer frem, men den bliver i hvert fald ikke stående til jægeren kommer frem til den.

Ligger i opdragelsen

For nogle år siden sad jeg sammen med en god ven og meget dygtig dressør og snakkede om fuglehunde. Pludselig siger han til mig: - Flemming, hvad gør du hvis hunden ikke vil holde standen og går fuglen op?

Jeg tænkte mig grundigt om og svarede så, at det vidste jeg ikke. Det næste spørgsmål kom prompte: - Hvorfor ikke? Og jeg svarede som sandt var at det nok var fordi jeg ikke kunne huske jeg havde oplevet det. – Man hvad gør du? Spurgte jeg så min ven,

og hans svar var det samme med den samme begrundelse.

Nu blev vor samtale interessant, for vi havde vel til sammen haft mellem 40 og 50 fuglehunde, og det kunne ikke passe, at vi hele tiden havde fået så meget bedre hunde end alle andre, forklaringen måtte ligge et andet sted nemlig i dressuren, og hvad er det så vi gør ens? Jo vi tager aldrig en udresseret unghund med i marken for at se om den kan tage stand. En stående fugle hund er født med egenskaben at kunne tage stand. Vi skal blot have bragt hunden til at forstå at den skal blive stående til jægeren kommer frem og giver besked om at rejse fuglen.

Det er ingen hemmelighed at jeg lader min hvalp og unghund komme med i marken og se de gamle hunde jage, men så snart jeg ser, at jagtlysten begynder at vågne, stopper

jeg den praksis. Nu skal opdragelsen gøres færdig, og her er det jeg bruger min viden fra ulveflokkens og om kunstig motivation. Gennem opdragelsen og dressuren lærer jeg unghunden at være glad for at løse opgaver, som den egentlig pr. instinkt ikke burde have særlig lyst til, og jeg lærer den at løse opgaverne for at behage mig, for at takkes sin kloge flokleder.

Vi er en flok, vi arbejder sammen, jeg leder arbejdet, og hunden løser opgaverne, og den får anerkendelse fra sin flokleder for vel udført arbejde. Jeg tilsætter også forskellig afledning, udenoms motivation, for at lære hunden at en skal koncentrere sig. Det kan være børn, naboer eller andre hunde, eller vi deltager i et dressurkursus ene og alene for at lære hunden koncentration. Den må ikke lade sig påvirke. Den skal have hele sin opmærksomhed på floklederen og opgaven.

Jager for floklederen

Når dressuren sidder fast, så skal vi i marken. Nu skal vi finde fugl, for nu skal jeg fortælle unghunden, hvad det hele egentlig drejer sig om. Jeg husker endnu ganske tydeligt, den første fugletagning med min nuværende hund, en gordon setter tæve på nu seks år. Vi var taget i marken en dejlig dag lige omkring 1. marts, hvor luften var lun og jeg regnede med agerhønsene var faste i pardannelsen. Hun søgte ivrigt over græsmarken, der var god fært, og så pludselig kastede hun sig rundt i en stand så smuk og stram. Jeg beroligede hende medens jeg gik frem til standen. Jeg blev nogle meter bag hende og talte igen rosende til hende (hun gjorde jo det helt rigtige). Så kommanderede jeg hende frem: - Ja! Hun røg frem tværs over et lille stykke pløjejord, slog et lille slag til højre og bremsede så med sådan en appel i en endnu smukkere og mere intens stand. Jeg indrømmer jeg havde en klump i halsen. Hun fik igen lov

til at stå nogle minutter og smage sødmen af den liflige fært i vinden, så et ja, og hun røg en halv snes meter frem og rejste helt præcist et par agerhøns. Hun forfulgte en 15 – 20 meter, så stoppede jeg hende, kaldte hende ind og var ellevild midt på bakken, Hun var ikke et øjeblik i tvivl om, at jeg var meget godt tilfreds og at hun havde gjort helt rigtigt.

Næste morgen gentog hun kunststykket, hun forfulgte nu kun fem meter, og siden har fuglearbejdet været i orden.

Og hvad er så grunden? For mig er der ingen tvivl. Den hund som er lydlig og dresseret jager ikke for sig selv. Den jager for sin flokleder. Når den finder fugl har den kun et i hovedet nemlig at vise floklederen det. Hvis den kunne tale, tror jeg hunden ville kalde på sin jæger og sige noget i retning af: - Skynd dig, det lugter godt. Jeg har fundet fugl til dig, kom og se. Og da er det egentlig bare at forklare hunden, at det er man glad for, den har gjort det helt rigtige. En udresseret hund jager også, men den jager for sig selv, og når den finder fugl finder den fugl til selv. Derfor kan den også selv bringe dem til flugt før jægeren kommer frem.

Kontrol over situationen

Har man en fuglehund som har skavanken med at jage fuglene op i utide, bør man nok gøre følgende. For det første skal man stoppe med træning på mark eller i fjeld og i stedet bruge alle sine kræfter på at repetere lydigheden og tilhørsforholdet. Apport er et glimrende middel. En hund som vil søge efter emner og bringe det bage til sin jæger, den anerkender ham som sin leder. Så skal vi have lært hunden hvad det er den skal gøre, og hvad det er vi er glade for den gør. Til dette formål er vi nødt til at bruge en snor, selv om jeg ikke er tilhænger af snore, men skaden er sket, og en tøjsnor på ca. 20 meter er fin til formålet. Vi skal også

bruge nogle fugle, duer, agerhøns eller fasaner. En fugl i et lille bur skjult i langt græs eller lyng, det er fint.

Nu lader man hunden søge op mod stedet og så snart man kan se den har fært af fuglen bremser man den lidt i snoren og får den til at gå i stå. Nu skal hunden roses. Man nærmer sig nu hunden og er klar til igen at bremse den, hvis den vil gå frem. Man stopper nogle meter bag den og roser den, går eventuelt helt op og klapper den så den er helt klar over man er tilfreds. Så kalder man på hunden og trækker den ud af standen.

Man gentager øvelsen til hunden helt naturligt søger kontakt med fuglen og tager stand. Den har nu lært hvad det er man vil have den til at gøre. Den har endnu ikke fået lov til at gå frem og rejse fuglen, for standen skal være helt fast, så hunden ikke blander tingene sammen.

Råder man over en støkmaskine, kan man bare lade hunde gå frem og rejse fugl, når standet er fast. Har man ingen støkmaskine, kan man gemme fugle i det lange græs eller besøge specielle træningscentre hvor de kan være en behjælpelig.

Jeg tror det er vigtigt at forstå at det ikke er standen der er problemet, men hvorfor hunden skal tage stand og hvorfor den skal vente med at bringe fuglene til flugt til jægeren er på skudhold. Hunden skal forstå hvad det præcist er man vil have den til at gøre.

Snoren med på fjeldet

Nu kommer turen til marken og fjeldet.

Måske har man fået det hele fuldstændig i orden på træningscenteret, og så kan man jo tage sin unghund og lade den søge over høstfjeldet eller stubmarkerne i lavlandet.

Når den finder fugl og tager stand, så husk at rose hunden hele tiden, medens man går frem til den. Lad den bare blive stående et godt stykke tid. Den skal vænne sig til at

det er jægere som udløser kommandoen, og skal den bruges på fjeld og i skov, kan den jo let blive borte i standen og må så vente på at jægeren finder den.

Er man ikke helt sikker på sin hund kan man tage den lange snor med og så en ældre rutineret hund. Lad den gamle hund finde fuglene først og læg så mærke til hvor de kaster sig. I nærheden af dette sted slippes den unge hund med snoren på, det bremser lidt, og når den finder fugl og tager stand, kan man næsten altid komme så tæt på at man kan få fat i enden af snoren. Nu har man styr over begivenhederne og kan rose hunden fordi den har fundet rype. Alt kan ske under fuld kontrol.

Man må investere noget tålmodighed, og det vil ikke være nogen god idé straks når man har fået tingene i orden at drage på jagt og skyde til højre og venstre. Det tager tid før alt sidder fast i hovedet på en hund, som har været vild og uregerlig, og kultiveret sportsjagt kan hurtigt forvandles til støk- og rampejagt

Problem 11: Fuglehunden låser i stand

Hunden har stand. Jægeren bevæger sig roligt frem mod den og placerer sig i en fordelagtig position i forhold til hvor han tror fuglen/fuglene vil komme. – Avance! Hunden rører sig ikke. – Avance, lyder det igen, men med samme resultat. Nu må jægeren forlade sin plads og gå helt hen bag ved hunden, hvor han så igen kommanderer den frem samtidig med at han stamper i jorden. Hunden går et skridt frem. Igen kommanderer jægeren og hunden trækker et skridt for så helt at låse sig fast og måske lægge sig ned. Lige meget hvad jægeren gør, så vil den ikke frem.

I bedste fald vil fuglene lette på grund af al den postyr jægeren har skabt – i værste fald sker der intet, og jægeren får ikke nogen fugl at se. En sådan hund er uanvendelig til

jagt, for al jagt med stående fuglehund bygges på, at den efter standen går villigt frem og rejser fugl som jægeren så kan forsøge at fælde. Han eller hun skal koncentrere sig om det bedst mulige skud, og det kan man kun, hvis hunden er en villig rejser. På prøve er nægtelse af rejsning ensbetydende med ingen præmie.

I virkeligheden er det slet ikke så svært at få en hund, som ikke vil rejse sin fugl. Der skal ikke mange forkerte situationer til, før hunden begynder at låse, for situationen omkring standen og fuglen er kompliceret, og opfatter hunden førerens signaler forkert, har man problemet.

Respekt for fugl

Hvis man ser på naturen er det helt åbenbart at dyreungerne ikke får lov til at foretage sig noget som helst forkert. Forældrene korrigerer og irettesætter med det samme. I en ulveflok kan de gamle heller ikke tillade at hvalpene opfører sig helt anderledes end de senere skal gøre i forbindelse med flokkens jagter. Der finder en skoling sted fra den første dag hvor hvalpene kommer ud af hulen.

Overfører vi dette til jagthundene må overskriften altså være at vi skal irettesætte, når hvalpen gør noget forkert og rose, når den gør noget rigtigt. På den måde lærer den hvad den skal, og hvad den ikke skal.

For mig er den ingen tvivl om at træg rejsning hænger nøje sammen med prelning af fugl. Hvis hvalpen får lov til at løbe efter fuglene til den bliver halvandet år og så pludselig stoppes, og det skal der ofte ret kraftige midler til, så siger unghunden til sig selv næste gang den får besked om at gå frem: - Nej det kan du selv gøre, jeg skal ikke have bank fordi jeg jager fuglene op. Punkt et i oplæringen må derfor være at lære hvalpen at den ikke skal løbe efter fugle større end solsort. Råb på den: - Stop, sit, dæk, eller hvad man nu har lyst til. For-

målet er, og det er egentlig ret let at lære hvalpen, at den ikke må løbe efter fugle.

Rejs, fint

Punkt to bliver at lære hvalpen at den skal gå frem på kommando. Det kan man lære den med en duemaskine eller fiskestangs-metoden. En stang, en snor og en vinge fra rype, fasan eller raphøne udgør redskabet. Man viser hunden vingen, slæber den lidt over græsset, beroliger hunden og lader så vingen ligge stille. Efter nogle gange vil hunden følge langsomt efter, når vingen bevæger sig, og de stopper når vingen ligger stille. Mange hvalpe tager direkte stand for vingen.

Nu kan man lade hvalpen "rejse fuglen". - Ja! Hvalpen springer frem, vingen trækkes op i luften og hvalpen får ros. Man er nu godt på vej til at lære hvalpen at den skal gå frem på kommando samt at det er meget fint at den får fuglen i luften (vingen). Når det går godt, kan man begynde at bede hvalpen sætte sig så snart vingen er i luften. Brug samme kommando som når den skal stoppes for flyvende fugle. Fordelen ved denne fremgangsmåde er at man har fuld kontrol over hvad der sker, og man kan sætte ros og ris ind de rigtige steder. Hvalpen lærer hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Nu må man vente med næste trin til unghunden begynder at tage stand. Den skal roses i standen – det er godt. Så skal den opdannes til at rejse fugl, og når fuglen så kommer i luften kan man lade den følge efter 10 - 15 meter, inden man råber på den og stopper den.

Den vil helt sikkert forstå det. Den ved den ikke må løbe efter fugl, og det er naturligt at floklederen siger stop. Fordi den får lov til at følge et lille stykke, forbinder den heller ikke stopsignalet med at den får fuglen i luften. Unghunden kan nu få ros og klapp, og efter få gange vil den slet ikke for-

følge. Den ved hvad den skal, den er tryk ved situationen.

Rigtigt, forkert

Men hvad hvis skaden er sket? Min erfaring siger mig at det ikke er så let at reparere, at det kræver tålmodighed, ligesom hunden sjældent bliver verdensmester i at rejse fugl, men det kan blive brugbart.

Har man meget fugl og ellers god dressur i hunden, kan man nok klare det selv, ellers må det tilrådes at besøge et træningscenter, hvor man igen kan kontrollere alle detaljerne. Da den samme hund ofte også vil prelle, vil det være en god idé at lægge en line på hunden, så den ikke kan komme til at prelle. Man har styr over begivenhederne.

Det er signalet fært som udløser refleksen stand. Hvis man nu kan fjerne signalet, så kan man også udløse refleksen. Det kan man gøre ved lige før ordre til rejsning gives, at holde hånden et lille stykke foran snuden på hunden. Færten er borte, og hunden får lyst til at flytte sig. Den går frem, og fuglen kommer i luften. Da hunden har line på, kan den ikke prelle, men den kan få ros. Den skal nu lære at det er godt den går frem og rejser fugl.

Når det er på plads, kan man begynde at lære den ikke at forfølge fuglen. På den måde skiller man tingene ad, så hunden igen er helt klar over hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Det er klart at mange gentagelser inden for samme dag og efterfølgende gentagelser de næste dage hurtigere fører til et resultat end hvis man kun en gang imellem er i fugl med sin hund. Det synes også at være lige så klart at man heller ikke skal fortsætte jagten med hunden før fejlene er rettet. Det gælder om i en periode at få sendt de rigtige signaler, og kun de rigtige. Langt de fleste fejl skyldes menneskelige begrænsninger. Vi siger et og mener noget andet. Hunden forstår os ikke.

Problem 12: Ro i opflugt og skud

Hunden løber efter fuglene, den preller, eller den springer frem i skudøjeblikket og apporterer. Begge dele er irriterende hvad enten man skal have kvalitet i jagten eller man skal deltage i jagtprøver. Mange hundeejere har tumlet med dette og været ved at give op, for hvordan klares det, når man samtidig vil have en hund som frisk og frejdigt går frem og rejser sine fugle.

Tænk dig om

Hele situationen omkring stand, rejsning og ro i opflugt er en meget kompleks situation for hunden. Vi vil gerne have den til at tage stand for fuglen. Vi vil gerne have den til at følge på, hvis fuglen løber, men vi vil også have hunden til at blive stående til jægeren kommer frem. Nu vil vi så gerne have den til at gå raskt frem og bringe fuglen til flugt, men så snart det er sket, skal den være helt rolig, for så måske at blive bedt om at fange en skadeskudt rype eller tiur. Nej, der skal ikke mange forkerte signaler til for at hunden kan misforstå det hele.

Nu er det, man skal tænke sig godt om og tænke på hvad det er man vil meddele hunden. Det er godt den tager stand. Det er godt den følger på, og det er godt når den bliver stående. Men det er ikke godt når den får fuglen op i utide. Det er også godt den rejser kvikt og præcist, men det er ikke godt den følger den flygtende fugl.

Nu ved vi hvad der er rigtigt og hvad der er forkert. Opgaven bliver så at rose hunden for alt det den gør rigtigt og korrigerer den for alt det den gør forkert. Jeg har gennem årene set mange råbe til unghunden, når den forsøger at sætte løbende fugl: - Var sig, var sig! Vred og dyb stemme, som ikke lader hunden i tvivl om, at den gør noget forkert. Men det var jo ikke forkert. Det var godt den forsøgte at følge fuglen op.

Når fuglen/fuglene skal rejses, skal det helst være kvikt og præcist. Hunden skal være glad, begejstret. Det er jo den spændte stålfjeder som står klar til udløsning. Odren kommer: - Ja! Og hunden ryger frem, men næppe er ryperne over risene før jægeren af sine lungers fulde kraft råber: DÆÆK, DÆÆK, med det resultat at hunden forskrækket farer sammen og spørger sig selv: - Hvad gjorde jeg forkert? Ingen ting, men det ved hunden ikke, og næste gang "farmand" beder den gå frem og rejse rype, vil den ikke. Det kan mennesket selv gøre, for man fik jo skæn da fuglene kom i luften.

Dette er et rigtig godt eksempel på hvordan man sender den forkerte besked til hunden fordi man ikke tænker sig ordentlig om. Når jægeren råber af hunden er det for at undgå at den preller, men det kan hunden ikke vide. Den oplever kun sammenhængen mellem handling og reaktion hos jægeren. Hvis hunden skal have skæn fordi den preller, må man vente til den gør det, så den hvorfor jægeren råber op. Og skal det have virkning må det forudsætte at hunden ved at en ikke må løbe efter fuglene.

Positiv løsning

Overordnet må man sige at man får den bedste jagthund gennem positiv motivation. Hvis hunden blot ved hvad den skal gøre, hvad dens ejer bliver glad for og den i øvrigt respekterer ham, da vil den gøre det. Jeg vil dele opdragelsen op i to dele nemlig opdragelse før fjeldet og en egentlig jagttræning på fjeldet. Derfor er et også godt at få slået fast at der ikke er nogen grund til at tage til fjelds for at se om den unge hund vil tage stand. En fuglehund er født med denne egenskab så der er ingen grund til at blive begejstret over at hunden vil tage stand. Det er dens pligt. Så tag aldrig en udresseret unghund med i fjeldet for at slippe den i fugle. Det vil give problemer.

Men tilbage til hvad det er vi vil have hunden til at gøre og hvad vi ikke vil have den gør. Vi vil ikke have den til at løbe efter fuglene. Derfor har jeg vænnet mig til at råbe min hvalp an hver gang den løber efter større fugle, duer, krager, måger, viber eller jagtbart fuglevildt. Den skal fra lille af vide at man ikke jager på øjnene og ikke løber efter fuglene.

Jeg lærer også altid min hund sekundering inden den bliver ret gammel. Til at begynde med binder jeg hvalpen i terrænet, når den gamle hund har stand. Senere får den lov til at sidde på bakken og se den gamle hund ordne situationen. Jeg koncentrerer mig om hvalpen, og den får ikke lov til at flytte sig. På den måde vænnes hvalpen til den nødvendige ro omkring en fuglesituation. Den oplever den gamle hunds håndtering af fuglearbejdet, og den bliver vant til at sidde roligt på bakken medens fugle flyver.

På denne måde har jeg fået meddelt mig til den unge hund om hvad jeg ikke vil have og hvad jeg gerne vil have.

Når grunddressuren så ellers er helt i orden, og unghunden har en alder hvor jeg skønner den vil tage stand, da tager jeg den i fugl. Nu er det naturligvis ikke sikkert det bliver til fugletaging med samme. Støder hunden fugl råber jeg, med lys stemme: - Sit! Det er det hunden er vant til. Vil den forfølge, råber jeg straks på den. Det er hunden også vant til. Den må jo ikke løbe efter fugl. Når den unge hund finder fugl, roser jeg den. Jeg siger: - Goodt, goodt, roolig, roolig. Stemmen er meget lys, jeg vil fortælle hunden at det er helt rigtigt det den gør. Når jeg kommer op til hunden, bliver jeg en halv snes meter bag den måske i et halvt minut og roser den (det var godt den tog stand og fandt fugl til mig). Så går jeg raskt frem og siger: - Ja!. Hunden springer nu frem, den har ventet på dette øjeblik længe, og når fuglen er i luften siger jeg: - Sit. Nogle gange sætter den sig, andre gange

forfølger den, dette er for spændende. Jeg lader den prelle 10 – 20 meter og råber så på den (den må ikke forbinde min irettesættelse med rejsning af fuglen), og nu ved den hvorfor jeg råber, og den respekterer, for det er den vant til. Nu kan jeg kalde hunden ind og rose og klappe den. Den skal vide jeg er meget glad for den. Efter en yderligere et par fuglesituationer sætter den sig med det samme.

Jeg har nu opnået at hunden er rolig i opflugt og rejser friskt. Den er helt tryk ved situationen, for den ved præcist hvad der er jeg vil have den til at gøre.

Støkmaskine

Velvidende at mange nordmænd ikke har fugleterrænet lige uden for døren kan jeg varmt anbefale at bruge en støkmaskine med duer eller besøge et træningsområde, hvor man tilbyder mulighederne. Støkmaskinen har den fordel at man har fuldstændig kontrol over hvad der sker og man kan meddele sig til hunden om hvad den skal gøre og hvad den ikke skal gøre.

Man kan fortælle den at man er glad for den tager stand på lugten af due. Man er glad for at den springer frem og bringer duen til flugt, og man kan fortælle den at man ikke vil have den løber efter duen. Alt er positivt, og man kan hurtigt lave en del positive situationer.

Duer har også den fordel frem for ryper og agerhøns, at de ikke kaster sig længere fremme i terrænet og giver mulighed for at naturen går over optugtelsen, så unghunden fristes til at fortsætte frem i terrænet og støde fuglen helt uden for jægerens kontrol. Duen flyver hjem og er borte fra terrænet. Man må blot ikke tro at træning med støkmaskine giver en færdig jagthund. Rype, tiur, fasan og agerhøne er noget helt andet som hunden skal erfare sig frem til. Men man har fået et redskab i hænderne så man kan kommunikere med hunden ude på fjel-

det.

Lad en ven skyde

Til sidst skal vi have ro i skudsituationen. Naturligvis har vi brugt startpistol under hele træningen, så hunden er vant til knaldet, men når der falder fugl, bliver det noget andet - der er en helt anden intensitet over jagt med fældning af fugl, og hunden mærker straks at man er optaget af noget andet end den. Det er en god investering at lade en god jagtkammerat skyde de første gange og så fuldt og helt selv koncentrere sig om hunden. Og så er det vigtigt kun at fælde fugl når situationen er helt i orden og kun fælde en fugl af gangen. Det kan tage lidt tid, men investeringen kommer tilbage med renter og renters rente.

Problem 13: Min fuglehund vil ikke sekundere

Fremme i roerne er der stand. Vi er på jagt efter fasaner. Pointeren står stramt med næsen rette lige frem mod et punkt gemt under roebladene. Vi må håbe det er en hane. Hunden er dybt koncentreret – den rører ikke en muskel og det eneste tegn på liv er næseborene som vibrerer og suger færtten ind. Gordon setteren har ikke i første omgang set sin korthårede makker, men da den krydser bag om den, bliver den opmærksom på den og styrer trods kraftige protester direkte frem. Den gør et kort stop lige bak pointeren, men sniger sig så op på siden af den og tager stand.

Nej, det er ikke sådan vi synes jagt med stående fuglehund skal være, men alt for ofte er det tilfældet at hundene ikke mestrer den vigtige disciplin at sekundere hinanden og dermed bringe jagtopplevelsen op på det niveau den fortjener.

Det må være et ufravigeligt krav hvis man jager med to hunde af gangen at de sekunderer hverandre og forholder sig i komplet

ro når der skydes fugl for makkeren. Ikke mindst på fjeldet, hvor jægeren ikke altid kan overskue det hele, må hundene mestre dette, ellers ødelægges jagten. Er hundene til gengæld helt i orden over for hinanden, bliver jagt med stående fuglehund en sublim oplevelse.

Ikke naturligt

Sekundering er helt sikkert en rest fra hundenes flokliv, hvor de enkelte medlemmer hjælper hinanden i jagsituationerne. Her i flokken er det også lederen, som finder, og de andre som assisterer. Dette fænomen opleves ofte med et kuld hvalpe som prompte sekunderer tæven, hvis den tager stand. Respekt for mor.

Problemet for jægere og hundesportsfolk er at vi for det første ikke har avlet ret meget på denne egenskab, hunden kan heller ikke blive præmieret ved at sekundere, og den skal selv finde fuglen hvis Kongepokalen skal hjem. Dertil kommer at hundene vi jager og konkurrerer med ikke kommer fra et fasttømret flokhierarki, men fra konkurrerende flokke. Derfor er det ikke naturligt for dem at sekundere – de skal lære det, og det er meget vigtigt at man tænker sig grundigt om så man får sendt det helt rigtige signal til hunden.

Bliv tilbage

Den bedste måde at lære hunden sekundering på er at gøre det før den selv får jagt lyst. Tag hvalpen med i terrænet sammen med en gammel erfaren hund – i begyndelsen i bånd. Når den gamle finder fugl bringes hvalpen så tæt på, at den kan se den gamle. Så kommanderes: - Sit, og hvalpen bindes til busk eller stok. Nu går man op til en gamle og afvikler situationen, samtidig med at man har fuld opmærksomhed på hvalpen. Den beroliges og roses efterfølgende. Efter nogle gange har hvalpen lært at når en gammel hund stiller sig sådan an

på bakken betyder det stop.

Nu kan man lade hvalpen løbe frit, og når den gamle hund så tager stand, kalder man på hvalpen og får den til at sætte sig ned. Man afvikler situationen, men må nu have hele koncentrationen på hvalpen fordi den er fri. Den må ikke flytte sig. Gør den det, sætter man den tilbage hvor den fik besked om at blive. (det kræver naturligvis den er lydlig)

Det er vanskeligt at sige hvor lang tid det tager at lære hvalpen dette, men min erfaring med mange hunde siger mig at har den oplevet dette en halv snes gange og den ellers er lydlig, så kan man styre den i situationen, men alfa og omega er, *at den aldrig må komme med frem til den hund som har standen.*

Det er naturligvis ikke alle som har mulighed for at finde tilstrækkelig med fugl til denne øvelse, men her vil et besøg på et træningscenter afgjort kunne hjælpe, og her vil man i hvert fald hurtigt kunne få arrangeret 10 – 15 situationer.

Den sekunderer

Efterhånden udvikler den unge hund sig og har nu haft sine første fugletagninger med stand, rejsning og ro i opflugt skud. Ovennævnte metode støtter absolut også respekten for opflyvende fugl.

Og så en dag ser de unge hunde pludselig den gamle erfarne standse på færten af det dejligste i hele Verden, lugten af hønsefugl. Det rykker i dem – de tager et par skridt – og så sekunderer de. Nu drejer det hele sig om de unge eller den unge. Man beroliger, man roser, man kommanderer: - Sit. Og går så forbi for at afvikle standen. Oplæringen er tilendebragt. Hunden kan sekundere, den ved hvad den skal, og nu kan man irettesætte den, hvis naturen en dag pludselig går over opdragelsen.

Stop

ganske enkelt for der er to ting som skal på plads. Det ene er respekten for jægeren og det andet er opfattelsen at den skal stoppe på det ganske bestemte synsindtryk.

Respekten kan man indlære og øve hjemme, og her kan fuld lydighed over for dæk eller sit varmt anbefales. Hvis man under alle forhold kan stoppe sin hund med et råb eller et fløjtesignal, så har man et vigtigt værktøj.

Nu er det egentlig blot at gå frem efter samme metode som med hvalpen, for det man skal have ind i hundens hjerne er jo at ligesom færtindtrykket stopper hunden, så skal synsindtrykket af en anden stående hund også gøre det. Det kræver en hel del gentagelser, så et træningscenter er sikkert en glimrende måde at få dressuren i orden på. Frem for fjeldet har det den fordel at man under kontrollerede forhold kan skabe positive oplevelser for hunden, så den ud over indlæringen også bliver motiveret for at gøre som jægeren siger. Det er jo dejligt – far giver ros og klap. Det er langt at foretrække frem for rypekuld som kommer på

vingerne, og medens steggen skælder ud forfølges flokken af en jagtivrige unghund.

Investering i fremtiden

Man skal være klar over en ting, og det er at al dressur og træning af fuglehund er langtidsinvestering i mange års herlige jagtoplevelser. Derfor skal man heller ikke gå på kompromis, og man skal være villig til at foretage den investering og lade opdragelsen tage den tid den nu skal have. Gøres det rigtigt kommer det hele jo mange gange igen med rente og renters rente.

Man må heller ikke glemme at sekundering ikke skal overdrives. Kan hunden sekundere, så er det fint, og man støtter den når den gør det, men når opdragelsen er slut skal man ikke træne det i tide og utide. Hunden må ikke være tilfreds med at sekundere – den skal bare gøre det, men en sekundant finder ikke fugl, og sekundantidioter er et velkendt fænomen blandt fuglehunde

